

MANNEN VAN BETEEKENIS UIT DEN WERELDOORLOG.

SIR EDWARD GREY.

De meeningen over den man, die de laatste negen jaar Englands buitenlandsche zaken heeft geleid, loopen zoover uiteen, als maar mogelijk is.

Er wordt met hem gedweept, als met den Pacifist bij uitnemendheid.

Maar hij wordt óók vervloekt als den listigen stokebrand, die den wereldoorlog heimelijk heeft gewild en hem, na jarenlange voorbereiding, ontvlammen deed.

Ik zal mij in dit geschil stellig *niet* begeven.

Men vergeet maar al te zeer, dat geen oordeel over 'n historisch persoon mogelijk is, zoolang deze nog staat midden in de gebeurtenissen, die bezig zijn historie te worden. Eerst de *toekomst*, als alle geheimen zullen ontsluit en alle bescheiden zullen openbaar gemaakt zijn; als 't geslacht van nú met zijn felle hartstochten zal zijn tot stof vergaan: eerst die toekomst kan oordeelen!

Dit is zeker: onder de staatslieden van den oorlog neemt sir Edward Grey een allereerste plaats in.

Zooals Engeland staat aan de spits der Entente, die zonder Englands geld en troepen, munitie en scheepsruimte, den oorlog niet zou kunnen voortzetten, zoo staat Grey, wat de buitenlandsche politiek betreft, aan het hoofd van Engeland, en als de Duitsche rijkskanselier een plastische voorstelling geven wil van Europa, dat den vrede bespreken gaat, dan plaatst hij Grey en zichzelf tegenover elkaar aan de tafel, om wederzijds met hun voorstellen voor den dag te komen.

Grey is het type van den Engelschen gentleman.

Slank van gestalte, keurig op zijn kleeding.

't Lichaam geeft nog meer den indruk van stugge taaiheid, dan van fysieke kracht. Zijn geelaat is wat smal, maar de trekken zijn fijn en de lijnen van 't beenderstel duiden op vastheid van wil en stoere onverzettelijkheid.

Zijn jeugd en jongelingsjaren bracht hij buiten door, in Northumberland.

Hij heeft zijn vader slechts éven gekend, maar zijn grootvader, sir George Grey, de eigenaar van een uitgestrekt landgoed, heeft hem een zorgvuldige opvoeding gegeven.

Nog is die oude, goedgehartige sir George, die zich met zijn langen, witten baard als 'n patriarch te midden zijner pachters bewoog, in die streken niet vergeten.

Sir Edward kwam, 23 jaar oud, in '85 in 't Parlement.

In 1892 koos de oude Gladstone hem tot onderstaatssecretaris van Buitenlandsche zaken, waar hij dus voor 't eerst in de geheimen der diplomatie werd ingewijd.

Gladstone stierf, Rosebery volgde hem op, in 1895 viel 't liberaal bewind....

Tien jaren lang bleef Grey buiten alle aanraking met de regeering, leefde op zijn landgoederen, verheugde zich in zijn gelukkig huwelijksleven, schreef een knap boek over zijn geliefde sport, het hengelen.... maar had nu eenmaal ook smaak gekregen in de diplomatie, zoodat hij zich door ijverige studie in die stille jaren steeds meer bekwaamde voor de ure, dat men hem roepen zou.

Die ure kwam in 1905, toen de liberalen weer aan 't bewind kwamen.

Grey werd op Asquith's voordracht benoemd tot Secretaris van Staat.

En van dat oogenblik af, heeft *zijn* hand Englands buitenlandsche politiek geleid.

Al spoedig waren er vaste lijnen in die politiek te ontdekken.

Met de vroegere leer van Englands „splendid isolation,” had koning Eduard beslist gebroken en Sir Edward was 't in dit opzicht volkomen met hem eens. Die verworpen leer hield in, dat Engeland, als eiland, met geen enkele vastelands-mogendheid van Europa te na in relaties treden moest, maar zich van alle vrij en onafhankelijk houden, om te allen tijde voor zijn *eigen* belangen bij ieder te kunnen optreden.

Deze politiek kon echter niet worden volgehouden, omdat dit de *mogelijkheid* meebracht, dat Engeland dan op een kwaden dag alle groote mogendheden van Europa tégen zich vinden zou en dáár kon het niet tegen op.

Dies moest er een andere weg worden gevolgd: die der „ententes.”

Zoo kwam eerst het verdrag met Frankrijk, later dat met Rusland tot stand, wat Duitschland zeer onrustig maakte, wijl het in Englands politiek een poging meende te

moeten zien, om het Duitsche Rijk te omsingelen en met vijanden te omringen.

Een tweede, vaste lijn, die Grey trok, was die van het Imperialisme:

Gehéél Engeland, mét al zijn koloniën en dominions, één groot wereldrijk!

Grey heeft deze idee in een schitterende, naar Asquith's eigen woord, onvergetelijke rede verheerlijkt op de „Imperial Conference,” in 1911 te Londen gehouden, waar de eerste ministers van al de zelfbesturende deelen van het Rijk tegenwoordig waren.

Daar liet hij in vollen luister zien het schitter-beeld van zijn „Groot-Engeland.”

Eén vijfde gedeelte der geheele bewoonde aarde; driemaal zoo groot als het Chineesche Rijk; driemaal zoo uitgebreid als de Vereenigde Staten, die bovendien goeddeels óók nog Angelsaksisch van oorsprong waren; en dat gansche imperium van één taal, met één geest beziel, met één verlangen door-gloeid.... Engeland, ver boven allen en alles uitstekende, aan de spits der natiën.

Geen punt van belang is de laatste jaren in de Europeesche politiek aan de orde geweest, of Grey's woord was van groot gewicht en ongetwijfeld heeft hij tijdens de Balkanverwickelingen in '12 en '13 veel gedaan, om dien Balkanbrand te localiseeren en het uitbreken van een Europeeschen krijg te voorkomen.

En in de donkere Juli-dagen van het jaar 1914?

Dáár zijn we weer op 't gebied der gissingen teruggekomen!

Heeft *hij* toen op oorlog aangestuurd? Indien dat niet, was zijn beleid dan werkelijk het meest gewenscht, om den vrede te bewaren?....

Als Grey spreekt, luistert thans de geheele wereld. Zoodra Von Bethmann Hollweg en hij een gemeenschappelijk uitgangspunt gevonden hebben, beginnen de onderhandelingen over den vrede.... Doch dáaraan juist hapert het! De rijkskanselier zegt: „Erken den militairen toestand, d. w. z. erken, dat ge te land door de „centralen” geslagen zijt!”

Grey daarentegen zegt: „Als Duitschland vooraf beloofd met alle voorwaarden genoegen te zullen nemen, ben ik tot onderhandelen bereid....” Wat een andere vorm is voor 't besluit: „Ik wil den vrede nú nog niet! Ik geloof nog aan de kans op onze zegepraal....!”

Zoodra Grey dát geloof opgeeft, is de vrede in beginsel beklonken.

P. Br.

